

ЗА ГЕР МАН, ПАН ЦАРЕВ, ПАСАР ЕЛ И ГОР РУБ КРАЙ СОФИЯ

Автор: Валентин Йорданов

Това са топонимите на няколко села южно от столицата София. Тези топоними са много, много стари. Казваме това, не само защото знаем античното име на град Сапарева баня – *Германея*. А защото това са четири различни имена на тракийския бог Дионис.

Името *Герман* е съставено от две думи: Гер-Ман, т.е. „Човек-герой“. *Герой*, *херой*, *херос* са думи, които ни водят към древността. *Тракийският херос* (бог Дионис) на оброчните плочки, или върху барелефа на *Мадарския конник*, християнството преобразило в *Свети Георги Победоносец*, празнуван на 6 май – денят на войската. Но името *Георги*, Геор-Ги, в старата му форма *Герги*, Гер-Ги, също съдържа основата *гер/хер*.

Впрочем древният обичай за измолване на дъжд *Герман* се чества на 12 май, когато засятите семена имат най-голяма нужда от влага /*Валентина Янчева*. Обичаят „Герман“ като проява на архетипа в българската култура. Семинар по практическа етнология и фолклористика „Проф. Д-р Иван Шишманов“ - http://www.ongal.net/editions/1Obsht_kult95/8Theses1_Valentina_Yancheva95.pdf/.

Това е зачатъчният миг за зърнените култури, осигуряващи изхранването на населението, но тогава започва и времето на бог Марс за военни подвизи и победи.

Ами героят *Херакъл/Херкулес*? Колко древен е той? Херодот пише, че са съществували двама *Херакловци*: първият бил бог Хор (*Хорус*), победителят на злия Сет; вторият бил смъртен човек и живял през XIII век пр.Хр. – Алкид, син на Амфитрион, – комуто Пития дала името *Херкулес*. Поради това в Елада съществували светилища и на двамата – на безсмъртния бог и на смъртния герой. Но египетските жреци познавали само първия, а за втория не били чували нищо. /*Херодот*. История, II, 43,44,144,145/.

В Египет, в двойния храм на Сет и Хор в Ком Омбо, *Хор* е наречен *Херу* („Героят“). Но и върху плочките от град Пилос, Пелопонес, в контекст с Арес и Хермес се споменава бог *Трисхерос* – „Три пъти герой“, непознат в Класическа Гърция /История на религиите. Т.II. Авторски колектив: **Франсис Виан, Жан Варен, Жак Дюшен-Гилемин, Франс Винке, Янде Врис, Франсоаз льо Ру, Реймън Блок**. С., Изд. Gallimard&Прозорец, 1996, с. 32/. Очевидно зад проз-

вицето *Трисхерос* се крие *Хорос*, ненадминат воин и *герой/херой* (*херос*) в епохата на боговете.

Скитите и келтите забивали големи надгробни камъни – *Менхири* – на лобните места на по-бележитите войни. На някои *менхири* са изобразени съответните войни в пълно въоръжение, държащи рог или метален ритон с вино.

Рогът, защитното средство на бика, овена или козела – зооморфните образи на Кронос, Зевс и Дионис – е сакрален съд в ръката на героя, от който той пие свещената Дионисова напитка. Но ако обърнем думата *рог*, ще получим *Гор/Хор* – египетското име на бога. Случайно ли в село със специфичното име *Рогозен*, Врачанско, е открит култов сервиз от VI-IV век пр.Хр. на Трибалската династия, съдържащ 165 сребърни съда?

Думата *корн* („рог“) е основа както на името *Кронос* (наричан в Египет Ра), така и на името *Хор*, защото внукът (*Хор*) променил леко името на славния си дядо, за да си състави име с подобна вибрация. *Кронос* означава „Рогатият [бик/козел]“, а основата *корн* – „рог“. Това проличава от латинската форма *cornus* – „рог“, гръцката форма *керос* – „рог“ и келтското име на този бог *Кернунос* – „Рогатия“. Между другото думата *керос* („рог“) по вокалност е идентична с *херос* („герой“). Семантичната връзка между двете думи ни навежда на мисълта, че героят трябвало да е рогат, което обяснява шлемовете с рога на войните в древността.

Интересна е и думата *корона*, защото короната на Хатор (Изида) представлява *рогата* на нейната ипостаза – кравата, – между които се ражда златният кръг на слънцето – нейния син *Хор*.

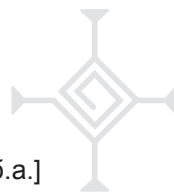
Ако се вгледаме в думите *Гер-Ман* и *Мен-Хир*, ще забележим, че те са идентични по своята морфология и семантика. Обаче в България съществува и топонимът *Гърмен* (село *Гърмен*, Гоцеделчевско; до него се намират останките на трако-римския град *Nicropolis ad Nestum*): със същата морфология, но по-различна семантика. В последния случай става дума за *Гърмен* или *Гърмян* – някой, който може да гърми, да произвежда мълнии.

И така, става ясно, че земеделският кумир *Герман*, който е и велик воин, по магичен начин може да доведе дъждовните облаци и да напои с топъл благ дъжд засетите в майката земя семена. Очевидно *Герман* съответства на *двойката баща-син*: при египтяните Озирис-Хор, при траките и елините – Зевс-Дионис, при славяните – Перун-Дажбог, при индите – Индра-Суря. Досещате се: това са боговете облакогонци, гръмовержци и мълниеметци. Те са господарите на небето и времето, но те са и универсалните оплодителни на природата, затова глинената фигура на *Герман* се прави с подчертано изразен фалос и се „погребва“ ритуално в земя или вода – утробата на Богинята-майка (матер, т.е. материя).

Хезиод (VIII-VII век пр.Хр.) в „Теогония“, нарича Зевс „облакогонец“ и „събирачът на облаци“. Омир (VIII век пр.Хр.) употребява епитетите „облакоборец“, „гръмовержец“, „мълниевержец“ */Илиада*, IV, 30; V, 888; VII, 24, 280; VIII, 2, 38, 446 и другаде/.

Аполодор (~180~110 г. пр.Хр.) го описва като мълниеметец:

„... Връщайки си предишната сила, **Зевс внезапно се втурнал на небето в колесница, теглена от крилати коне, и, мятайки перуни** [мълнии – б.а.; к.а.], преследвал Тифон до планината, която се нарича Ниса. Там Мойрите [бо-

гините на съдбата Клото, Лахесис и Атропа, дъщери на Зевс и Темида – б.а.] подлъгали преследвания Тифон; убедили го, че ще му се увеличат силите, ако той яде плодове от Ефемерон [отровно растение – б.а.]. И ето, преследван по-нататък, Тифон дошъл в Тракия и, сражавайки се там около Хемийския хребет [Хемус – б.а.], мятал нагоре цели планини. Тъй като Зевс отразявал със своите перуни тези планини обратно, Тифон пролял много кръв близо до този хребет и, както говорят, по тази причина хребетът бил наречен Хемийски...“

/Аполодор. Митологическа библиотека, Кн. Първа, VI, 3/.

Дажбог или *Дайбог* има етимологична връзка със старобългарския глагол *дати* („давам“). Това е богът-отец на българите (словяните), който дава, дарява, опложда, възражда. В авестийския език *dazdā* означава „дарове“. И вероятно българската дума *дъжд* е отражение на един от даровете на бога.

В славянската митология *Дажбог* е сочен за син на Сварог (санскр. Свар-Ог: „Слънце-бик; аналог на Кронос) и брат на Перун (Зевс/Юпитер).

Всъщност *Дажбог* е син на Перун, а Перун – син на Сварог. В египетската традиция Сет (Хадес) коварно убива своя брат Озирис (Зевс/Перун) **/Плутарх.** За Изиди и Озирис, 13/; тогава баща им Ра (Кронос/Сварог) осиновил осиротелия си внук *Хор (Дионис/Дажбог)* и му помогнал да победи чичо си Сет **/надпис** върху стените на храма на Хор в град Едфу, Южен Египет/.

Така че *Дажбог* със сигурност може да бъде определен като славянския аналог на тракийския херос *Дионис* или *Герман*.

Панчарево: без суфикса – Пан-Цар(ево). *Пан*, но старият *Пан* – козелът-сатир, – е отново Дионис, а не синът на Хермес – вторият Пан. Зевс, пренебрегвайки по-големите си синове, повелил да го наследи най-малкият му син Дионис, който станал следващия цар на боговете и хората. От неговото семе се родили всички владетели на тогавашния свят.

През епохата на елинизма бог Дионис е наричан *Сабазий* или *Сабас*. В Саб-Бас („Пастир-цар“) втората морфема е анаграма на първата. Тя обаче е интересна с това, че дава корена на думата *базил*, Бас-Ил, т.е. „Цар-бог“. Оттам античната царска титла *базилеус*, както и средновековната византийска титла *василеус*, т.е. *василевс*. Така че основата Пан-Цар в топонима *Панчарево* визира точно тракийския бог *Дионис/Сабазий* в козловата му ипостаз на *Пан* и то като *Пан-Цар* – царя на земния и небесния свят, вседържителя, този, който обема в себе си и изразява цялата вселена. Земен цар и духовен пастир!

Названието *Пасарел* е съставено от Пасар-Ел, по-вярно – Басар-Ел, т.е. „Богът Лисугер“. *Басар*, *Басареус* е друго име на Дионис, свързано с ипостазите му на лъв (*барс*), пантера (Пан-Тера, т.е. „Земният Пан“), лисица (*басар*). Оттам е дошъл хоронимът *Басарабия*.

Лисичата ипостаза на тракийския бог е достигнала чак до Япония. Там я отнесла Су Анас (Лизианаса), дъщеря на Хорс (Дионис) и съпруга на Боян (българско име Бо-Ян, т.е. „Бог Ян“; тракийско име Посейдон; римско име Янус). На река Амур Су Анас, наричана още Аби Байгул („Майка-Патица“), родила син Иджик – родоначалника на династията Дуло и основател на империята Хон (Хуни).

В шинтоисткия пантеон забележително е семейството на две ослепително бели лисици – богът-лисугер Осусуки (Озирис) и богинята-лисица Акомачи (Изида), чието лисиче тяло било увенчано с главата на кошута. Техният син Инари (Хорос) също е лисица (тракийският Басар). За японците Инари е богът, който „ражда ориз“. **Йоланта Тубелевич**. Митология на Япония. Превела от полски Милена Милева. С., Изд. Български художник, 1986, с. 154-159, 306, 309/.

Вярването че Инари (т.е. Хор) „ражда ориз“ явно е свързано с цивилизационния поход на бога, по време на който той предал на хората тайните на житното и оризовото земеделие. Названието *ориз* е произлязло очевидно от името Озир(ис). Диодор (~90-35 г. пр.Хр.), наричайки Хор „Озирис...“, син на Зевс, и името му сред елините било Дионис“, е записал следното:

„17. **За Озирис** [т.е. Дионис/Хор – б.В.Й.] казват, че, понеже бил благодарен и обичал славата, събрал голяма армия и възнамерявал да обиколи цялата обитавана земя и да научи човешкия род да седи лози и да сее плода на житото и ечемика, защото предполагал, че ако прекрати дивашкия живот на хората и ги накара да преминат към цивилизован живот, ще получи безсмъртна слава заради големината на това благодеяние. Така и станало – не само тези, които по онова време получили този дар, ами и всички останали след тях поради радостта от откритите нови храни са почитали тези, които са ги въвели, като най-светли богове...

Озирис взел на похода и Пан [сина на Хермес/Тот – б.В.Й.]... Последвали го и хора, опитни в земеделието, като Марон по отношение на саденето на лози и Триптолем за сеенето и цялата работа около житото... Докато бил в Етиопия, казват при него бил доведен народът на сатирите, за които се твърди, че имат коса на бедрата. Озирис [т.е. Дионис] обичал да се смее и се радвал на музиката и танците; поради това и повел множество музиканти, сред които имало девет девойки, които можели да пеят и били обучени и в други изкуства и които елините наричат Музи [дъщери на Зевс и Мнемозина – б.В.Й.]; казват, че техен водач бил Аполон, поради което го и наричат Музагет – Водач на музите. Що се отнася до сатирите, те били взети във войската, тъй като били склонни към танци, музика и всякакво забавление и развлечение, а Озирис не бил воинствен и не се подлагал на битки и опасности, тъй като всички народи го приемали като бог поради неговите благодеяния. В Етиопия той научил хората на земеделие, основал достойни за споменаване градове и оставил хора, които да се грижат за страната и да събират данъци...

Когато Озирис пристигнал при границите на Етиопия, той обхванал реката от двете страни с насипи, за да може като придойде да не заблътява страната без никаква полза, ами чрез построени порти течението да се пуска леко, според колкото има нужда. **След това той преминал през Арабия покрай Червеното море чак до Индия и до края на обитаваната земя. Основал и не малко градове в Индия...**

20. Той се занимавал и с лов на слонове и оставил навсякъде стели от своя поход. Обиколил и останалите народи в Азия [к.В.Й.] и преминал през Хелеспонта в Европа...“ /**Диодор**. Историческа библиотека, I, 17-20/.

Името *Инари* се чете: Ин-Ари, т.е. „[Х]ари, [синът на] Ин [жената = Изиди]“. Формата на името **Хар** се среща и съдържа в Хоровите имена **Харпократ**, **Харзомтус**, **Харе Кришна**, и като наставка в етнонимите на арийските народи: **Арии**, **Балхари** (**Българи**), **Хазари**, **Авари**, **Маджари** и др.

Храмовете на най-древните и популярни божества в Япония – *Инари* и майка му *Аматерасу* (същата Акомачи) – наброяват няколко хиляди. Те са подчинени на главния храм *Фушими-Инари-джинджа* в *Киото*. Разпознават се по дървените статуи на лисици. Основният празник е *Инари-мацури*, който трае 21 дни. Божеството пътува из страната в паланкин (покрит трон), съпровождащо от шумна процесия на танцьори, пантомими и народно веселие /**Йоланта Тубелевич**, пос. съч./.

Аматерасу (Ама-Тера-Су, т.е. „Майката земя [т.е. звезда] Су [Сулис/Сотис]“) е Богинята-майка в шинтоизма. Родена от лявото око на демиурга Идзанаги: той ѝ дал властта над „Високата Небесна Равнина“. Защото тя е „Тази, която блести на небето“, т.е. звездата *Сотис/Сириус*, майката на слънчевия *Инари* (Хорос). Главен храм на *Аматерасу* е *Исе-джингу* в префектура *Мие*.

Горубляне е образувано чрез съчетаване на Дионисовите имена Гор-Руб. *Гор* си е озвучената форма на египетското име *Хор*. А *Руб* е обърнато **Бур** (**Бури**) – Хоровото име, с което назовавали вълчата ипостаз на бога. Особено разпространено е то сред българите в азиатските им обитания. Можем например да отбележим българските тежки конници **бурджани/бурджаи**, благородни предходници на рицарското съсловие, за бойните умения на които арабските автори се изказват твърде страхопочитателно. **Бурджаните**, познати още като **варяги**, били наемани срещу огромни суми в елитните дружини на чужди императори и царе. Разбира се дружината („хранените хора“) на българския кан е формирана от отлично обучени **бурджани**, излъчени от съсловието на боилите. Затова централната територия на Българската държава на кан Аспарух южно от Дунав, около Дръстър – Плиска – Преслав, където били поместията на боилската каста, се наричала **Бурджай**, а земите източно от нея – **До Бурджай**, т.е. **Добруджа**.

Българите в планината Кавказ са дали на нейния първенец името **Елбрус**: от Ел-Бурус, т.е. „Бог Бур“. Реката, която пресичала централните земи на Велика България (съществувала през VI-VIII век в днешна Русия и Украйна), българите наричали **Бури чая**, а държавата си – **Буристан** – „Станът [страната] на Бури“. Оттам гръцките колонисти и летописци започнали да употребяват хидронима **Бористенес**. Днес реката се именува Днепър.

Освен от българите, вълкът, възприеман в ипостазата **Бури** на смелия войн бог Хор, е ползван като тотем-покровител и победоносец на войската в Египет, Рим, Македония и другаде. Македонските тежко въоръжени хоплити носели големи кръгли щитове, на които бил изобразен свирепо нападащ вълк.

Диодор (~90-35 г. пр.Хр.) споменава, че бойните тотеми са ползвани в много по-древно време – още в епохата на самия Дионис/Хор:

„18. Разказват, че заедно с Озирис [Хор – б.а.] тръгнали на поход двамата му синове Анубис [полубрат на Хор – б.а.] и Македон [явно друго превъплъщение на Хор], които се отличавали с храбростта си. И двамата използвали отличителните оръжия на определени животни, които приличали на тях заради храбростта си – Анубис бил наметнат с кучешка кожа, а Македон – с предната част от кожата на вълк [вълкът бил един от зооморфните образи на Хор, в Азия той бил познат като вълка *Бури*; в кн. IV, IV-4 Диодор пише за другата бойна ипостаза на бога: „По време на война Дионис обличал за битка войнски доспехи и кожа на пантера.“ – б.а.]...“ /Историческа библиотека, I, 17-20/.

И така, посредством анализ на топонима *Горубляне* установихме, че в тракийската древност селището е било войнско сборище: сборен пункт на бойните формирования в земите на тракийското племе Серди.

Да се върнем към *Герман*, облако-дъждоносец, мълниеметец и храбър войн, с който започнахме това кратко изложение. Друг войнствен аспект на същия този бог бил *Митра*. Както *Герман*, и *Митра* съчетава в себе си чертите на тримата богове-отци: дядото Кронос/Ра/Сатурн, сина Зевс/Озирис/Юпитер и внука Дионис/Хор.

От дълбока древност в Персия, но и в Римската империя, празникът на *Митра* – „Денят на Раждането на Непобедимото Слънце“ (Dies Natalis Sol Invictus) – е бил провеждан на 21/22 декември, деня на зимното слънцестоене, а сетне на 25 декември. На първия посочен ден – *Игнажден*, – в Тракия и Гърция било чествано раждането на божия син Дионис – в ипостазата на студеното слънце *Колада*; в Египет – на божия син Хорос (сетне Серапис); в Индия – на Харе Кришна; във Вавилон – на Мардук. Празникът се отличавал с бурна вакханалия, улични шествия и маскаради, даряване на подаръци.

Наскоро в село *Герман* беше открит мраморен барелеф на *Митра*, жертващ бик, вероятно използван в местно светилище на бога. Храм на *Митра* е функционирал и край античния град *Сердика*. Днес той се намира в подземие на базиликата *Света София*, реставриран е и може да бъде посетен. А в самата крепост на *Сердика* е открит още един храм на Митра с три помещения.